

**UNICEF-ESSAYREEKS
KINDERRECHTEN IN DE
DIGITALE WERELD**

unicef
voor ieder kind

KERNPUNTEN ESSAY 2

HET RECHT OP BESCHERMING TEGEN SCHADELIJKE CONTENT, OOK OP SOCIAL MEDIA

Tiffany van Stormbroek, directeur bestuurder NICAM, Kijkwijzer

Dit essay is onderdeel van de UNICEF-essayreeks over kinderrechten in de digitale wereld. Met deze wetenschappelijk gefundeerde essayreeks beoogt UNICEF Nederland samen met de Universiteit Leiden en Kennisnet meer bewustwording te creëren en handelingsperspectief te bieden, gericht op het veiliger, toegankelijker en rechtvaardiger maken van de digitale wereld voor kinderen. Het VN-Kinderrechtenverdrag is namelijk onverkort van toepassing in de digitale wereld. Kinderen hebben het recht om online veilig en onbezorgd te kunnen spelen, vrienden te kunnen maken, te leren en te ontspannen. Om kinderrechten in de digitale wereld te waarborgen, is veel werk te doen, maar deze essays laten zien dat er voldoende perspectief is.

In dit document staan de kernpunten uit het tweede essay 'Het recht op bescherming tegen schadelijke content, ook op social media' van Tiffany van Stormbroek, directeur bestuurder NICAM, Kijkwijzer.

Kernpunten essay 2 - Het recht op bescherming tegen schadelijke content, ook op social media

Auteur: Tiffany van Stormbroek, directeur bestuurder NICAM, Kijkwijzer

Aanleiding

Kinderen hebben het recht beschermd te worden tegen schadelijke content (artikel 17 van het VN Kinderrechtenverdrag). De overheid moet er voor zorgen dat kinderen beschermd worden tegen beeld- of geluidsmateriaal, dat schadelijk voor ze is. Kinderen lopen via video's op sociale media doorlopend het risico dat ze worden geconfronteerd met schadelijke content. Eén op de vijf tieners ziet weleens nare of heftige filmpjes op sociale media als TikTok of Instagram. Dat is meestal onverhoeds, zonder uitleg, context of waarschuwing vooraf. Denk aan beelden die duizenden meiden en jongens te zien krijgen over zelfverminking en eetstoornissen, geweld tegen dieren en dierenleed en zoals uit onderzoek naar voren komt ook extreem geweld zoals massaexecuties of bodycam-beelden van een soldaat waarop te zien is hoe hij andere soldaten van dichtbij ontwapent en vervolgens neerschiet. Dit soort angstwekkende beelden uit oorlogsgebieden en heftige beelden van slachtoffers worden niet op het achtuurjournaal op televisie uitgezonden vanwege een zorgvuldige journalistieke weging door de eindredactie, maar worden wel verspreid via sociale media. Als deze beelden, in deze hoeveelheid, overdag op televisie te zien zouden zijn, zouden ouders massaal een klacht

indienen, stroomden de Kamervragen binnen en zou er binnen een mum van tijd een actieplan klaarliggen. Het is hoog tijd voor een Kijkwijzer op sociale media en beschermingsmaatregelen om kinderen te behoeden voor deze onophoudelijke stroom aan schadelijke beelden.

Keuzevrijheid

In Nederland beschermt de Mediawet kinderen tegen schadelijke audiovisuele beelden. De verantwoordelijkheid voor het verwezenlijken van deze bescherming is gedelegeerd aan het Nederland Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM), dat in 1999 is opgericht in samenwerking met de overheid en de verschillende audiovisuele branches, waaronder omroepen, filmdistributeurs, bioscopen etc. Het NICAM heeft een systeem ontwikkeld met de naam 'Kijkwijzer'. Een dergelijk systeem moet ook ontwikkeld worden voor video's op sociale media. Hierbij dient het volgende in ogenschouw genomen te worden:

Op sociale mediaplatformen kiezen kinderen niet zelf: het zijn de algoritmen die bepalen welke content gebruikers zien, waarbij heftige of extreme inhoud meer kans heeft om viraal te gaan en actief aan kijkers

te worden aangeboden. Schadelijke content wordt zo automatisch vermenigvuldigd. Dat is een zeer zorgelijke en ongewenste ontwikkeling, die kinderen schade berokkent. Door de komst van sociale media is de content waar jongeren aan blootgesteld worden, potentieel schadelijker. Deze schadelijkheid heeft niet alleen betrekking op de inhoud van een enkele video, maar ook op het algoritme waarmee dit soort platforms werken. Deze zorgen ervoor dat kinderen en jongeren die video's kijken met daarin bijvoorbeeld inhoud rondom geweld, eetstoornissen of discriminatoire opvattingen, steeds meer van dit soort content te zien krijgen. Het gebrek aan transparantie omtrent deze algoritmes maakt goede handhaving of informatievoorziening op dit gebied moeilijk. Het platform bepaalt het mediadieet van kinderen. Daarnaast besteden kinderen, jongeren maar ook volwassenen meer tijd aan sociale media door (het verslavende effect van) de algoritmes. Door de oneindige hoeveelheid aan video's afgestemd op de voorkeuren van de gebruiker, slurpen sociale media de aandacht van kinderen op en worden zij door de interactie met peers ook veel meer afhankelijk van deze media. Het is een onmogelijke opgave voor ouders en andere opvoeders om hun kind veilig in deze online wereld te laten opgroeien. Zij hebben geen zicht op het oneindige aanbod waardoor kinderen maar ook menig volwassenen uren aan het scherm gekleefd blijven en niet meer aanspreekbaar zijn voor de omgeving. Ze worden opgezogen door de video's. Om kinderen te behoeden voor deze onophoudelijke

stroom aan schadelijke beelden moeten de platformen verplicht worden hun verantwoordelijkheid te nemen om kinderen te beschermen tegen schadelijke video's zoals filmdistributeurs en televisieomroepen al jaren met behulp van Kijkwijzer doen.

Kijkwijzer-informatie online

Het doel van de Kijkwijzer-informatie online is enerzijds om jonge kinderen te behoeden voor heftige content en om jongeren zelf een bewuste keuze te kunnen laten maken iets wel of niet te kijken (zelfbescherming, restrictieve mediatie). Specifieke informatie moet worden geboden op plekken waar kinderen online media consumeren, zodat ze zich bewust kunnen worden van de risico's en ze zelf een goede beslissing kunnen maken. Naast specifieke informatie zijn interventies van belang. Daarbij valt te denken aan informatie over bijvoorbeeld imitatiegevaar of gevaarlijk gedrag op YouTube en Instagram, maar ook aan uitbreiding van de samenwerking met Mediawijsheid-initiatieven. Het gaat om een situatie die jongeren in staat stelt om een weloverwogen beslissing te nemen en hen informeert over de risico's van de inhoud van een video.

Conclusie

Het is hoog tijd voor een Kijkwijzer op social media en beschermingsmaatregelen om kinderen te behoeden voor de onophoudekijke stroom aan schadelijke beelden. Dat is iets anders dan de verantwoordelijkheid bij hen leggen. We moeten de krachten bundelen om te blijven werken aan het vergroten van digitale vaardigheden en bewustwording om de digitale omgeving veiliger te maken voor kinderen. Tieners zijn op zoek naar spanning, sensatie, en willen op die manier hun grenzen verleggen. Ook zij hebben recht op bescherming en moeten de mogelijkheid krijgen zichzelf te weren tegen schokkende en schadelijke beelden. Hierin bewuste keuzes maken is alleen mogelijk, wanneer jongeren ook de informatie hebben om die keuzes op te baseren. Duidelijke informatie bij alle mogelijk schadelijke inhoud op online platforms, zoals we dat ook kennen voor de traditionele media, is daarbij cruciaal. Tegelijkertijd mogen kinderen, tieners en hun ouders niet als enige deze verantwoordelijkheid dragen. Dit moet hand in hand gaan met robuuste Europese wet- en regelgeving en kaders waardoor online platforms ertoe worden verplicht kinderen en jongeren te beschermen met een online Kijkwijzer en zo transparant informatie te verstrekken. Daarnaast dient er op platform-niveau toezicht te worden gehouden en gehandhaafd. Zo zorgen we ervoor dat kinderen zoveel mogelijk gevrijwaard zijn van schadelijke content, daar hebben zij recht op, ook online.

Aanbevelingen

In Nederland beschermt de Mediawet kinderen tegen schadelijke audiovisuele beelden. De verantwoordelijkheid voor het verwezenlijken van deze bescherming is gedelegeerd aan het Nederland Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM), dat in 1999 is opgericht in samenwerking met de Overheid en de verschillende audiovisuele branches, waaronder omroepen, filmdistributeurs, bioscopen etc. Het NICAM heeft een systeem ontwikkeld met de naam 'Kijkwijzer'. Een dergelijk systeem moet ook ontwikkeld worden voor video's op sociale media. Hierbij moeten de volgende aanbevelingen in ogenschouw worden genomen:

- **Maak de sociale media platformen verantwoordelijk**

De platformen moeten zelf verantwoordelijk worden voor het voorkomen dat kinderen in aanraking komen met mogelijk schadelijke inhoud en zie daarop toe. Van belang is dat de video's die op de platformen worden aangeboden, worden geclassificeerd met een onafhankelijk, transparant en wetenschappelijk gefundeerd systeem waardoor video's worden voorzien van informatie over de inhoud. Accepteer niet dat onze kinderen al die schadelijke content te zien krijgen, maar investeer in een Kijkwijzer aan de voorkant zodat er goede informatie is en er technische beschermingsmaatregelen getroffen kunnen worden.

- **Nederland is gidsland en Kijkwijzer is een kompas**

Er dient één Europees afsprakenkader gehanteerd te worden voor alle video sharing platforms en alle uploaders (ook kleine, want die plaatsen vaak meer schadelijke inhoud). Dit moet transparant en navolgbaar zijn, waarbij de bescherming van kinderen voorop staat en de regelgeving en beoordeling is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Maak van Kijkwijzer Online een exportproduct waar Nederland trots op kan zijn.

- **Investeer in Kijkwijzer voor sociale media**

De meeste tieners, ouders van tieners en ouders van jonge kinderen geven ook zelf aan dat ze behoefte hebben aan een betrouwbaar systeem zoals de Kijkwijzer dat informeert over mogelijk schadelijke elementen in video's op bijvoorbeeld TikTok en Instagram. Daarbij willen zij het liefst zo specifiek mogelijke informatie. Bijvoorbeeld in de vorm van banners of een billboard voorafgaand aan de video, waarin schadelijke elementen benoemd worden (bijv. "let op: dierenleed"). Jongeren willen ook graag weten waarom de productie een bepaalde classificatie heeft, wat voor inhoud deze precies bevat. Zo kunnen ze een bewuste keuze kunnen maken om heftige content al dan niet te zien (YoungWorks, 2023). Het logo van Kijkwijzer vinden kinderen en jongeren van belang: het draagt bij aan een serieuze en betrouwbare afzender (YoungWorks, 2023).

Voor het tweede essay 'Het recht op bescherming tegen schadelijke content, ook op social media' en de andere essay in de reeks, kijk op de [website van UNICEF Nederland](#).

Als 's werelds grootste kinderrechtenorganisatie biedt UNICEF hulp bij acute nood en hulp op de lange termijn. UNICEF is de VN-kinderrechtenorganisatie, met een unieke opdracht vanuit de Verenigde Naties: alle kinderen geven waar ze recht op hebben. UNICEF werkt samen met regeringen en partners en lobbyt voor het waarborgen van kinderrechten. Dat doen we in Nederland en overal op de wereld. Samen maken we het verschil voor ieder kind. Voor nu én morgen.

De UNICEF-essayreeks, waar dit essay onderdeel van uitmaakt, is tot stand gekomen in samenwerking met de Universiteit Leiden en Kennisnet.

Universiteit
Leiden

Kennisnet

Op de hoogte blijven van de essays en de lancering van de essaybundel ga dan naar www.unicef.nl/digitale-leefomgeving-kinderen

unicef

voor ieder kind

UNICEF Nederland

Bezuidenhoutseweg 74
2594 AW Den Haag

088 444 9650
info@unicef.nl
www.unicef.nl